

WB090 Wie heeft nu wie?

Inleiding

In dit filmpje zien we een mannetje voor veel geld een mooie auto kopen. Deze bolide maakt hem gelijk een stuk cooler dan hij al was: de meisjes kijken allemaal naar hem om en bij zijn vrienden is hij helemaal de bink. Hij ervaart de ultieme vrijheid wanneer hij zijn aanwinst werkelijk 'uitlaat'. Pas wanneer hij thuiskomt en ziet hoe smerig zijn auto is geworden, merkt hij dat dit nieuwe bezit ook verantwoordelijkheid met zich meebrengt...

Suggesties voor het inzetten van het filmpje

Het filmpje wordt vooraf bekeken.

Leerdoelen

In deze Wisebit gaan we dieper in op deze verantwoordelijkheid. Dit doen we door te bekijken wat de waarde is die je hecht aan je bezit, en hoe zich dat manifesteert. WE analyseren het verschil tussen monetaire en emotionele waarde die je aan bezit kunt hechten, en wat dat betekent voor de verantwoordelijkheid die je neemt voor je bezit.

Inleidende opdrachten

Opdracht 1: We beginnen met een kort juridisch exposé over eigendom en bezit.

Het exposé kan verzorgd worden door het houden van een onderwijsleergesprek waarbij de leraar de onderstaande vragen aan de leerlingen stelt. Andere optie is dat de leerlingen individueel aan de slag gaan met de juridische tekst en antwoordne geven op de vragen.

Volgens het Burgerlijk wetboek is eigendom het 'meest omvattende recht wat een persoon op een zaak kan hebben' (art. 5.1). Dit recht wordt verder uitgelegd als recht van genot, recht van gebruik en recht van beschikking.

Wat zegt deze uitleg over het soort zaak waar je eigenaar van kunt zijn? Als ik jou geld heb gegeven om iets voor mij te doen, heb ik er recht op dat jij dat ook voor mij doet. Maar is dat een zaak in de zin van het Burgerlijk Wetboek? In dat geval ben ik ook geen eigenaar, maar een rechthebbende. Kun je zelf voorbeelden bedenken waaruit het verschil tussen eigenaar en rechthebbende duidelijk blijkt?

Als ik iets bezit, ben ik dan ook automatisch eigenaar daarvan? Als jij mij een boek leent, dan bezit ik dat boek wel, maar jij blijft de eigenaar. Maar wat denk je dat er gebeurt wanneer ik dat boek op mijn beurt aan iemand verkoop die in denk dat ik er de eigenaar van ben? Wie is er dan de eigenaar?

Tenslotte kun je je nog de situatie indenken dat ik door de eigenaar gemachtigd wordt om over de zaak te beschikken. Ik woon bijvoorbeeld in een huurwoning. Dat wil zeggen dat ik de feitelijke macht uitoefen over die woning, maar dat ik niet van plan ben dit tot het einde der dagen te doen. Zowel ik als de eigenaar weten dat: ik ben slechts een houder van de woning.

De antwoorden worden door de leraar plenair nabesproken, hierbij ligt de focus op de begrippen eigendom en bezit

Verdiepende individuele opdrachten

Wanneer ik ergens eigenaar van ben, betekent dat dat ik er een bepaalde macht over heb: ik

kan feitelijk met die zaak doen wat ik wil. Zo zien we in het filmpje het mannetje zijn auto eerst gebruiken om indruk te maken op vrouwen en op zijn vrienden, en daarna om lekker hard te scheuren. Toch blijkt dat het eigendom van die mooie auto ook verantwoordelijkheden met zich meebrengt. Aan het eind van het filmpje zien we het mannetje tegen heug en meug de auto wassen. Hij moet dit wel doen, wil hij het genot ervan (hard rijden en indruk maken) blijven proeven. Eigendom brengt dus verantwoordelijkheden met zich mee.

Opdracht 2: Maak eens voor jezelf een lijstje van dingen waarvan je jezelf eigenaar noemt. Bedenk van elk van die dingen hoe duur dat is, welke verantwoordelijkheden dit eigendom met zich meebrengt en hoe makkelijk je dit zou laten schieten. Ga je net zo nonchalant om met je dure iPod als met je pennenset die je voor twee euro bij de Action hebt gekocht? En hoe zorgvuldig ga je om met die cd die je van iemand hebt gestolen? En hoe zit dat wanneer je diezelfde cd van je beste vriend of vriendin hebt geleend?

De leraar bespreekt de antwoorden met de leerlingen Dit doen hij door te bespreken wat de waarde is die je hecht aan je bezit, en hoe zich dat manifesteert.

Verdiepende groepsopdracht

Opdracht 3: Het is waarschijnlijk dat je meer gehecht bent aan dingen die duur zijn dan aan goedkope dingen. Maar als je nou iets heel goedkops hebt gekregen van je beste vriend of vriendin. Vaak hebben dingen een waarde voor jou alleen, die niet in geld is uit te drukken. Bespreek in een groepje welke dingen het meeste waard zijn voor iedereen. Zijn dit altijd dure dingen, of juist niet? Heeft het bezit van deze dingen gevolgen voor wat je er mee doet of hoe je ermee omgaat?

Opdracht 4: De Amerikaanse filosofe Naomi Klein beschrijft in haar No Logo dat mensen binding krijgen met de dingen die ze bezitten omdat die dingen voor hen betekenis hebben. Mensen willen bijvoorbeeld hun ouwe mobiele telefoon niet weggooien omdat er sms-jes instaan die een bijzondere betekenis voor ze hebben. Of ze hebben dierbare herinneringen aan het apparaat.

Zijn er in jullie groep personen die een dergelijke emotionele binding hebben met dingen? En hoe manifesteert zich dat? Worden die dingen gekoesterd, afgestoft en in een vitrine geplaatst? Of liggen ze gewoon ergens in een doos, maar kun je er toch geen afstand van doen? Bepaal jij uiteindelijk wat er met die dingen gebeurt, of laat je je handelingen ook bepalen door die dingen? En wat zegt dat over wie de macht heeft over wie, of wat...? Plenair analyseren de leerlingen het verschil tussen monetaire en emotionele waarde die je aan bezit kunt hechten, en wat dat betekent voor de verantwoordelijkheid die je neemt voor je bezit.

Ethische verdieping

Opdracht 4: In een onderwijsleergesprek wordt nader op ingegaan op het 'hebben' van onstoffelijke dingen. Hoe speelt daarbij eigendom en de waarde ervan.

Als je eigenaar van iets bent, mag je er feitelijk mee doen wat je wilt. Je mag het ding zelf vernietigen, wanneer je dat zou willen.

Maar je mag het ding niet gebruiken op een manier die in strijd is met de wet. Ook dit gebruik van het ding brengt dus nog verantwoordelijkheden met zich mee.

Maar is is ook iets wat je kunt hebben, wat een grote verantwoordelijkheid met zich meebrengt, maar waar je toch niet echt mee kunt doen wat je wilt. Wat denk je bijvoorbeeld van goeie vriendschap, een relatie, een mooi uiterlijk of een goeie conditie? Allemaal 'dingen' waarvan je kunt zeggen dat je ze 'hebt', en allemaal 'dingen' waarvan het bezit grote gevolgen heeft voor het leven van alledag. Net als het mannetje in het filmpje zijn auto moet onderhouden om ervan te kunnen genieten, zo moet je je vriendschap onderhouden

om vrienden te houden en moet je sporten om je conditie op peil te houden...
Kun je meer van dit soort bezittingen bedenken? Dit zijn allemaal onstoffelijke 'dingen',
maar je bent geen 'rechthebbende' zoals in het voorbeeld hierboven. Wat zegt dat over dit
soort 'dingen'? En over het werkwoord 'hebben'?
Heb je wel eens dingen gedaan om dit soort bezit te behouden? En hoe erg vond je dat
eigenlijk? Ben je bijvoorbeeld naar een verjaardag gegaan terwijl je liever thuis had willen
blijven? Ben je gaan hardlopen terwijl je liever binnen was gebleven? ben je gaan leren
terwijl je liever uit wilde gaan? Heb je je geliefde gekust terwijl je liever... (ja, wat eigenlijk?)